

Sammendrag av notater fra arbeidsgruppene

Studietur 9. – 11. mars 2015 til København.

Dette sammendraget av notater er et resultat av en samla dugnad i København. Etter hvert foredrag ble tema drøftet i bordgrupper, med fokus på hvordan den aktuelle presentasjonen hadde relevans for den norske kommunereformen. Formålet med dokumentet er å dele hverandre sine erfaringer og synspunkt, med mål om å berike hverandre.

Notatene fra hver enkelt gruppe er skilt fra hverandre, slik at den som er spesielt interessert i notatet kan sammenligne de ulike arbeidene. Hvem som var i gruppene er ikke mulig å identifisere, spesielt siden deltakerne flyttet mellom ulike bord gjennom hele konferansen.

Takk for god felles innsats!

Innhold

Sivilsamfunn, foreningsliv, frivillig arbeid og samarbeid med kommunene	2
Kalundborg kommune - sammenslutning av 5 kommuner til 1	4
Kommunesammenlegninger; om økonomiske og demokratiske endringer og konsekvenser.....	6
Regionen og stedets betydning for den økonomiske utviklingen, arbeidsmarkedets rolle og hvordan tiltrekke seg innbyggere og investorer.....	8

Erlend Krumsvik
Sunnmøre Regionråd IKS
e-post: erlend.krumsvik@sunnmoreregionrad.no
Mob: 410 40 838

Sivilsamfunn, foreningsliv, frivillig arbeid og samarbeid med kommunene

Prof. Bjarne Ibsen

- Den gir oss utvida forståing for demokratiperspektivet i reformarbeidet. Perspektivet må få større plass enn til no og vi må legge til rette for frivilligt arbeid utan å verte styrande. Må skjønne forskjellen mellom demokrati i kommune og demokrati i frivillig organisasjon.
- Foredraget sett fingeren på at vi må verte beviste på å oppretthalde dei grunnleggande føresetnadane for frivillig arbeid (sjølvstyre, lokaler, forenkle regelverk for t.d. rekneskap/revisjon etc.). Vi treng å finne meir ut av dei grunnleggande forutsetningane.
- Vi må legge merke til og anerkjenne arbeidet.
- Forventningsavklare.

---:---

- Frivillig org/sivilsamfunnsperspektiv. Tema som må handterast i reformarbeidet, identifisere hva som er faren og hva som er mulighetene i ny kommune. må trekke org. inn i debatten.
- Men; endring i samfunnsutvikling er kanskje vel så viktig for korleis handtere/org. det frivillige arbeidet. Kanskje bør det nye politiske føringer/lovendring for å ta ut potensialet i sivil sektor i framtida. Størrelse på kommunen ikkje nødvendigvis avgjerande.

---:---

- Folkeopplysningslova. Støtteordningar til drift og fasilitetar.
- Samstemme forventning av gapet mellom kommunene og frivillig organisasjoner.
- Kommune må tar rolle som igangsetter av aktiviteter (eks. eldre i bydelen i København).
- Naturpleie
- Frivillighet må ikke gå på bekostning av eksisterende næringer.

---:---

- I en ressursammenheng - frivilligheten representerer muligheter for å løse en rekke oppgaver og gi ulike tilbud til innbyggerne.
- Viktig å opprettholde det grunnleggende - frivilligarbeidet.
- Kanskje vil betydningen av å ha mindre lag og organisasjoner bli desto større etter evt. kommunereformen.
- Innlegget har understreka betydninga av å trekke frivillighet inn i reformarbeidet - for vi kjenner ikke konsekvensene av en evt. reform!

---:---

- Det viser at det finns mange muligheter innen frivillig arbeid. Kun fantasien setter grensene. Frivillighetssentral er interessant i denne sammenheng. Ein må passe se g for "Fri-skoler".
- Styrke for demokratiet.

---:---

- Mykje relevant. Interessant korleis Danmark har valgt å støtte frivillig arbeid.
- Fleire målsetjingar:
 - Løyse oppgåver
 - Sikre demokratiske prosesser
- Kommunen bør ikkje konkurrere om frivilligheita.
- Offentlig støtte til frivillig lag: Må gjerne knytast forventningar til støtten. eks. til prosjekt.
- Frivilligheita som nøkkel til å oppretthalde eit nærmiljøtilbod/lokal identitet. Kommunen kan vere ein støttespelar.
- Utdrøing: Korleis involvere "svake grupper".

---:---

- Profesjonell kompetanse
- Samhandlingsreforma
- Fleire pensjonister må stå lenger.

- Korleis løyse dette med lav pensjonistalder.
- Offentlege må i større grad dekke utgiftene i høve frivillig arbeid.
- Bygdene har i dag organisert sitt arbeid gjennom grendalag og frivillig arbeid. Mindre grad kommunene.

---:---

- Enormt potensiale ift. frivillige
- Kva vil vi oppnå, legge "fortid" bak seg
- Privatisering av tjenester.
- Dugnadsånd i ferd med å ta seg opp
- Om skuler blir lagt ned, vil nok den "organiserte" dugnadsånda bli svekka.
- Organisasjoner stor betydning for forebyggende virkning ift. helse.
- Flere mindre tilgjengelig ift. organisasjonsarbeid ift. arbeidstid, pendlervei.
- Klare å organisere mer i samband med skolene.
- Organisasjonsarbeid (frivillig) blir utarma av områder der samfunnet er satt sammen av mange "tilflyttere".
- Det som kan være en utfordring er at det som før var basert på frivillig aktivitet blir forventet at kommunen skal betale for.
- Før hadde innbyggerne et større eigerskap til samfunnsutviklinga.
- Kjempeviktig å klare å formulere korleis ein vil at samfunnet skal være etter kommunereformen.

---:---

- Kommunen set igang tiltak:
 - Trening for eldre, etc.
 - Kommunen trekker seg ut etterkvart, og det vert sjølvstendig.
 - Færre retningslinjer, bør ikkje sette dei i bås.
- Akseptere forskjeller på kommune, spele på lag med frivillige.
- I ein storkommune må ein avklare på førehand korleis ein skal samarbeide med frivillig sektor.
- Korleis vedlikehalde nærleiken.
- Ta med i evt. bygdedelsutval.
- Når ein slår seg saman, ta positivt fokus på tilrettelegging for frivillig arbeid.

---:---

- Rekruttering: Viktig å vektlegge som eit element for kommunesamanslåing. Meir spesialisering av tenester krev ofte større fagmiljø.
- Saksbehandlingssystem/arkiv: Har ikkje i dag tilgang på system som gjer at det er enkelt å få innspel i felles interkommunale selskap.
- Korleis bruke frivillige org. for å utvikle lokalmiljø ved ei sammanslåing av kommunane. Bør vere ein stor ressurs - for å sikre demokratiske prosesser.

---:---

- Større kommuner - mindre frivillighet? Korleis kan ein evt. kompensere?
- Større kommuner gjør at bedre rammevilkår for frivillighet.
- Mindre kommuner - trolig større grad av involvering (dugnad).
- Identitet - viktig for frivilligheten
- Trolig små endringer dersom ei større kommune.
- Større kommune - større ressursgrunnlag. Kanskje lettere å stimulere til meir av frivillig og bedre kompetanse i frivilligheten.
- Frivilligheten som lokaldemokratisk virkemiddel/arena.

Kalundborg kommune - sammenslutning av 5 kommuner til 1

Chefkonsulent Preben Christensen

- Reforma kan bearbeidast undervegs.
- Prosjektleiinga må etablerast professionelt.
- Politisk deltaking er ikkje redusert etter reforma.
- Lokalråd bør brukast som høyringsorgan.
- Servicekontor må vere bindeledd mellom folk og kommuneadministrasjonen.
- Digitalt førsteval må gjennomførast, digitalt IKT-system for alle fagområder.
- Dimensjonering av honorar til folkevalde må vurderast uifrå størrelsen til kommunesamanslåinga.
- Weboverføring må innførast i alle kommunar.

---:---

- Bør ha lenger perspektiv på sammenslåinga av administrasjonen etter 2020.
- Bør burje tidleg med innleigd lyd.
- Bør tåle dårlegare resultat i starten, spesielt økonomisk.
- Forpliktande avtalar i starten.
- Dette er vi enige om - og jobbar vidare ut frå det.
- Nominasjonsprosessen vert viktig, for å gjenspegle heile kommunen.
- Eit mindre forutsigbart val.
- Vi må ha ein valkrets, og opp til partia å nominere.

---:---

- Betydninga av arealet/størrelsen av kommunen.
- Basistenester der ein bur er viktig.
- Ikkje overdimensjonere "sentraliseringsspørsmålet".
- Viktigast for oss no; mindre lekkasje ut av regionen.
- Viktig å skilje prosjektleiing frå dagleg drift.
- Jobbe vidare med lokalråd - bruke frivillige lag og organisasjonar som basis.
- Den nye kommunen: strategisk leiing blir mykje viktigare. Kapasiteten til utviklingsprosjekt.
- Det demokratiske nivået blir annleis, ikkje nødvendigvis dårlegare. Må finne andre former for samhandling.

---:---

- Infrastruktur kjempeviktig.
- Det tar tid!
- Sammenslåing av fagmiljø - meir robust fagmiljø.
- Sunt å flytte politikere "et nivå opp" frå detaljnivå.
- Kommune-Norge tradisjon for å vere veldig funksjonsorganisert. Sjå mot andre organisasjonsstrukturer.
- Utfordring ift. avstander (sammenligna med Danmark).
- Tidlig beslutn. punkt, bruke tid på å løyse utfordringar.
- Ikkje la økonomi og følelser styre prosessen.

---:---

- Viktig å formidle til innbyggjarane kvifor kommunereforma - strategisk nivå må formidlast tydeligare.
- Dette handlar i stor grad om rekruttering av arbeidstakarar for framtida - vere konkurransedyktig for framtida for at lokalsamfunna kan overleve. Med for stor grad av pendling mellom kommunegrensene i dag av lokalsamfunna avhengig av kvarandre.

---:---

- Stor avstandsforskjell mellom Danmark og Norge. Viktigare i Norge å bygge robuste og attraktive regionar.

- Overraskende at der ikkje er ein større grad av profesjonalisering av politikarane i Danmark.
- Bør bruke profesjonelle fasilitatorar i prosessen/i vårt tilfelle Sunnmøre Regionråd.

---:---

- Korte avstandar og har vel ikkje heilt relevans for oss.
- Låg førre vedtak om at kommunane skulle slå seg saman, sterkare nasjonale signal.
- Interessant om parallellitet mellom regionreform og kommunereform.
- Politisk: at ein ikkje har laga rammer for representasjon av folkevald, og det funker: lokalråd - utviklingar.
- "Underskog" av lokalråd som berre "poppar opp".
- Digitalisering av prosessar.
- Eigen prosjektorganisasjon.
- Profesjonalisering av arbeidet
- Prosjektorganisasjon held tak i prosjektet, også etter "sammenlegning" - frå 2004 til 2014.

Kommunesammenlegninger; om økonomiske og demokratiske endringer og konsekvenser.

PhD Kurt Houlberg

- Overføring av ressursar fra administrasjon til tjenesteproduksjon.
- Lokal identitet knytta til kommunenavn.
- Reduksjon av interkommunalt samarbeid.
- Demokratisk underskudd
 - Mer følelsmessig enn reelt (formelt)?
- Denne opp mot sentralisering styrke regional utvikling.

---:---

- Svekka demokrati målt mot betre økonomisk styring. Må avvegast.
- Små forskjellar etter 5-6 år mellom samanslåtte kommunar og dei som ikkje har vore med i prosessen.
- Samfunnsutvikling - dansk erfaring viser liten eller ingen påvirkningskraft. Stort tankekors.

---:---

- Fagleg gevinst/Økonomisk gevinst: + for større kommuner
- Men korleis ivareta utkantane for å sikre vidareutvikling? Kva må gjerast for å unngå fråflytting.
- Økonomisk styringskapasitet.
- Korleis klarer vi å få ungdomane tilbake til regionen, dei med god kompetanse.
- Ålesundsregionen må tenke på sin region. Vil heile tida vere i konkurranse med andre regionar i Norge.

---:---

- Ulike prosessar i DK og N.
- Tvang ikkje tvang.
- Finansiering uavklart, inntektssystem kjent.
 - Demokrati (negativt)
 - Samfunnsutvikling (uavklart)
 - IKS først negativt, deretter positivt.
- Vertskommunesamarbeid

---:---

- Viktig med god samferdsel.
- Måler ingenting på førehand
- Ein flyttar berre pengar, men kan ikkje seie noko om kvaliteten.
- Føles litt som vi berre må satse på at det går greit.
- Korleis vil det gå med eit nullalternativ - mykje meir effektivisering.
- Fjernare politisk styring, meir makt til byråkrati.
- Kva er det egentleg som skapar tillit til ein politiskar.
- Bør ha brukarundersøking i forkant, for å kunne vise utvikling i tenesteområda.
- Forplikande samferdelsplanar ved ei eventuell samanslåing.

---:---

- Uavhengig evaluering - merkelig at det ikkje er ønska/gjennomført (i Danmark)
- Ulike tilnærmingar i KD og NO. Skulle vi hatt meir "Big Bang" i Norge?
- Overraskande at samfunnsutviklarrolla ikkje hadde fokus i den Danske reformen.
- Globale sentraliseringstrendar: Mulig å motverke desse? Kor viktig er det? Sentralisering i regionen eit mål? For å styrke regionen i konkurranse med andre regionar/Oslo.
- Få direktorat o.l. ut til fagmiljøa.

- Styrke politisk miljø - fleire heiltidspolitikarar for å vege opp for styrke/makt hos eit styrka adm./embetsmannsvelde.

---:---

- Det blir sagt lite om korleis fagpersoner blir flytta.
- Dette forsterker en forventning om at fagmiljøa blir forsterka.
- Tidsaspektet er mulig for å langt i Norge?
- Vi har allerede mange av dei tenestene i kommunene som Danmark har fått ift. kommunereformen.
- Etter sammenslåinger må en jobbe trinnvis for å sikre kvalitet i prosessene.
- En må regne med at denne prosessen koster endel før den "nye" kommunene på plass.
- Effektivisering kommer som en konsekvens, gode ledere viktig.
- Ikke en stor øk. innsparing, snarere en "flytting" av ressurser fra adm. til tenester til brukerne.
- Lokal tilhørighet, jobbe med dette i oppvekst - samarbeid m/næringsliv - entreprenørskap - utv. lokalmiljøet.
- Det er nok en større utfordring for politikerne, for i dag er det mye detaljstyring.
- Bevist på korleis en bygger et sentrum i den "nye" kommuna, slik at det ikkje blir mange "mindre" sentrum.

---:---

- Korleis berøre lokalpolitisk legitimitet i ei større sammenslått kommune.
- Større kommune som grunnlag for større bu og arbeidsmarknadsregioner, og for å gjere regionen meir attraktiv (demme opp for dei sterke sentrale flyttestrømmene).
- Styrke folkestyret gjennom overføring av oppgåver frå regionalt og statlig hald.
- Positiv effekt av kommunereforma: Resurser fra administrasjon til tjenesteyting.
- Større kommuner, mere interessante oppgaver både for administrasjon og politisk nivå - styrking av lokaldemokratiet.

---:---

- Undersøkelsane i DK syner at reforma har gitt effektar av positiv og negativ karakter, kva effektar kan aksepteast i høve vårt reformarbeid:
 - Lokalpolitikk
 - Fagleg og økonomisk bærekraft
 - Flytting av midlar frå adm til faglege oppgåver
- Kommunereform = viktig med nytt namn på kommunen
- Evt. tiltak for å motverke forventa neg. effektar.

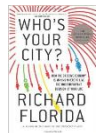
---:---

- Mangel på arbeidskraft i framtida innan f.eks pleie og omsorg gjer at ein må tenke nytt. Større kompetansemiljø viktig for å gi fagleg godt tilbud. Diskutere om desentralisering har godt for lagt med tanke på institusjonar og behov for spesielle tiltak.
- Positiv med meir profesjonell økonomistyring. Samle fagfolk. Mindre sårbar.
- Mindre betydning i framtida hvor rådhuset ligg. Folk benytter nettsidene i større grad - få går fysisk til rådhuset.

Regionen og stedets betydning for den økonomiske utviklingen, arbeidsmarkedets rolle og hvordan tiltrekke seg innbyggere og investorer.

Prof. Charlotta Mellander

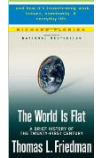
Link til aktuelle bøker, referert til i presentasjonen:

[Who's Your City?: How the Creative Economy Is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life](#), Paperback – June 30, 2009, by Richard Florida

[The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community, and Everyday Life](#), Paperback – December 23, 2003, by Richard Florida

[The World Is Flat: A Brief History of the Twenty-first Century](#), Hardcover – April 5, 2005, by Thomas L. Friedman

- Ønske om at SR leiger inn Charlotta.
- Det som blei formidla var nok egentlig kjent i administrasjon, men hvordan kan en få ut dette budskapet til lokalbefolkningen.
- Dette hadde nok bidratt til nye innfallsvinkler
- Mindre konflikter
- Viktig at faktabasert forskning inn mot arbeidet med kommunereformen.
- For å opprettholde lokalsamfunnet er det viktig at en i regionen sørger for å ha de tjenester en kanskje ikke har selv.
- Få inn entreprenørskap i skolen, kanskje som valgfag.
- Ve då gi innbyggerne/besøkende gode opplevelser skaffer en regionen god "markedsføring".
- Sjå ungdommen sine behov.
- Samarbeide når vi kan, konkurrere når vi må.
 - Med å tenke samarbeid i større grad, kan en oppnå en styrka region i mykje større grad.
- Forsterke det som går godt, det en er god på.

---:---

- Utfordra oss på etablerte sannheiter!
- Styrke kjernen - spele denne god!
 - Definere hva som er kjerne
 - Ålesund - men hva med Moa
 - Kva kan vi andre supplere med?
- Sentrumsfunksjoner også i dei andre kommunane i regionen (kvardagsfunksjonar)
- Er Moa det nye knutepunktet på Sunnmøre?
- Ålesund må bli meir urbant.
- Charlotta Mellander til Arena Sunnmøre i april!

---:---

- Ungdom må definitivt inn i kommunereformprosessen.
- Ålesundsregionen er ein produksjonsregion. Maritim og marin klynge. Konsum gir vekst - folk flytter til.
- Vekst i byane må vi heie fram. Omland blir ikkje betre enn kjerna.
- Få opp den krafta ein sjølv ikkje har. Det vart snakka om Ålesund, kanskje Ålesund kan hjelpe Stranda.
- Ålesund - Molde: 45 minutt. Møreaksen, heile pakken, jobb, fritid/ski, kort veg til flyplass.

- Ålesund - Ulstein regionen - Hafast.
- Rekruttering av arbeidskraft. Høg utdanning - kvinner, lettare med god kommunikasjon Ålesund - Molde.
- Mållova er utfordring i fork. til rekruttering av utanlandsk arbeidskraft. 2 målføre F.M.
- Lan-party er viktigare enn vi trudde.
- Charlotta må til Ålesund.
- Toleranse og estetikk, dette håper og tror vi at vi er god på. Ålesund flott by.

---:---

- Samfunnsutvikling. Samarbeide om regionsutvikling - samferdsel - Møreaksen - Hafast.
- Attraktiv arbeidsmarkedsregion.
- Fortetting av sentrum.
- Inkluderende samfunn, språkopplæring.
- Bygge opp under kunnskapscenteret privat-offentlig samarbeid.

---:---

- Gå inn i arbeidet med ope sinn, og kunnskapsbasert (praksisnær forskning). Ville kvarandre godt, være raus, løfte blikket. "Gå utom boksen".
- Fokus på deis om er att i bygda.
- Uansett utfall av reforma, legge grunnlaget gjennom reformarbeidet for godt samarbeid etter 2017/2020.
- Aksepterer at konsum er viktig.
- Er det mulig at gjere same forskning på regionen som de har gjort globalt (M&R).
- Styrt krymping, vurdere og erkjenne at det innanfor kommunen no og i framtida er bygdesamfunnsområde som vert avvikla.
- Det handlar om levande liv og levande samfunn, utfordrer plantenkinga vår og rammene vi møter (grensene for utvikling). Rigiditet vs fleksibilitet.

---:---

- Viktigaste er å skape vekst innanfor ein time/45 minutt.
- Det er vel kanskje nødvendig med eit kommunesenter.
- Jobbe med det vi har, utvide det vi har.
- Gjere dei tettstadane vi har mest mogleg attraktive.
- Vi må føle på kva næringstilbod, kulturelle tilbod og kva ungdomen vil.
- Utviklinga skjer på tross av det offentlege.
- Meir fleksible og gje meir dispensasjon for plan.
- Seie ja til positive tiltak.
- Aukande tempo i samfunnet.
- Næringslivet kjem når dei vil, og har forventningar til kommunen.
- Fokuserer på å behalde høgskulane, og legge til rette for pendling.
- Få kommunane rundt til å føle seg som ein "del" av eit fellesskap.
- Satse mest mogleg på det vi har.
- NASA

---:---

- Ungdom i sentrum - medvirkning i kommunale planleggingsprosesser.
- Sunnmøre som eiga kommune med Ålesund som motor.
- Industri/næringsliv i regionen må kunne vidareførast i samarbeid/samhandling med sterke forskning- og utviklingsmiljø ofte forankra i byane. Dette fordrer sterkere samarbeid i regionen.
- Estetisk utforming som grunnlag for attraktivitet i tettsteder (vekk til overtaksparkering, parkering under bakken eller i parkeringshus) - eller inn i fjellet.
- Satse enda sterkere på privat/offentleg samarbeid.